

بررسی عوامل واگرایی در نگارش وابستگی سازمان ها و مراکز پژوهشی و تأثیر آن بر جامعیت نتایج بازیابی شده در پایگاه تامسون رویترز

مرضیه گل تاجی^۱، جواد عباس پور^۲

چکیده

تاریخ ارسال: ۹۶/۳/۲۰ - تاریخ پذیرش: ۹۶/۴/۳۱

هدف: پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل واگرایی در نحوه نگارش نام سازمان ها و مراکز پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و تأثیر آن بر جامعیت نتایج بازیابی شده در پایگاه تامسون رویترز نوشته شده است.

روش: این پژوهش از نوع کاربردی است و به روش پیمایشی انجام شده است. جامعه پژوهش را کلیه مدارک نمایه شده سازمان ها و مراکز پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری طی سال های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶ میلادی تشکیل می دهند. در مجموع ۴۰۳ صورت نگارشی برای ۲۵ سازمان بررسی شد.

یافته ها: یافته های پژوهش نشان داد برای هر سازمان یا مرکز پژوهشی به طور میانگین ۱۶ صورت نوشتاری مختلف وجود دارد. همچنین، سرنام، غلط املائی، اختصار، جابه جایی کلمات، فاصله گذاری، تغییر نام سازمان ها و رعایت نکردن الگوی واحد در نگارش، عمده دلایل واگرایی شمرده می شوند. علاوه بر این، در تمامی سازمان ها و مراکز پژوهشی، به

۱. دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش شناسی، پردیس بین الملل، دانشگاه شیراز و کارشناس پژوهشی پایگاه

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام، شیراز، ایران. (نویسنده مسئول) Marzieh.goltaji@gmail.com

۲. استادیار بخش علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

javad.abbaspour@gmail.com

استثنای دو مورد، واگرایی در نگارش وابستگی سازمانی بر روی جامعیت نتایج تأثیر منفی گذاشته است.

نتیجه‌گیری: با توجه به آشفتگی و نبود وحدت رویه مشاهده شده در درج وابستگی سازمانی و تأثیر منفی‌ای که این عامل بر بازیابی نام سازمان‌ها و مراکز پژوهشی و رتبه‌بندی آنها در نظام‌های رتبه‌بندی بین‌المللی و موارد جز آن می‌گذارد، انجام اقدام‌هایی با هدف یکدست‌ساختن وابستگی‌های سازمانی ضروری به نظر می‌رسد. در این راستا، تعیین وابستگی سازمانی استاندارد توسط سیاست‌گذاران هر سازمان و الزام پژوهشگران و نویسندگان به استفاده از وابستگی سازمانی ازپیش تعریف شده، مهم‌ترین راهکار پیشنهادی است.

کلیدواژه‌ها: واگرایی در نگارش، جامعیت، وابستگی سازمانی، بازیابی اطلاعات، پایگاه تامسون رویترز.

مقدمه

در عصر انفجار اطلاعات که دستیابی دقیق به سوابق افراد، دانشگاه‌ها و سایر مؤسسه‌های تحقیقاتی بدون سازماندهی اطلاعات دشوار است، جستجو تنها در صورتی می‌تواند به بازیابی جامع‌ترین و مانع‌ترین مدارک منتهی شود که در درجه اول اصول نمایه‌سازی توسط نویسندگان رعایت شود. در نمایه‌سازی مستندات علمی، نویسندگان اولین کسانی هستند که باید اصول نگارش را در انتخاب اسامی و آدرس‌ها رعایت کنند تا نمایه‌سازی به صورت صحیح انجام پذیرد. با نمایه‌سازی صحیح است که دستیابی دقیق به سوابق علمی افراد، دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های تحقیقاتی میسر می‌شود (زلفی‌گل، شیرینی و کیانی بختیاری، ۱۳۸۶).

یکی از روش‌های ارزیابی فعالیت‌های علمی و پژوهشی مؤسسه‌ها و سازمان‌های علمی، بررسی مدارک نمایه‌شده آنها در پایگاه‌های استنادی معتبر است. در این روش با جستجوی تمام مدارکی که با نام مؤسسه مورد نظر در آن پایگاه‌ها نمایه شده است، برون‌داد علمی آن مؤسسه ارزیابی می‌شود. بنابراین، هر مدرکی که نویسنده، خود را به عنوان یکی از اعضای آن دانشگاه یا مؤسسه تحقیقاتی معرفی کرده باشد (وابستگی سازمانی) به عنوان اطلاعات علمی تولیدشده آن مرجع علمی در نظر گرفته می‌شود (دهقان، محمودی و قاسم‌پور، ۱۳۹۲).

موازی با افزایش استفاده از پایگاه‌های استنادی، محتوا و حجم مدارک نمایه شده در آنها نیز به سرعت رشد می‌کند. بنابراین برخی مشکلات در ورود اطلاعات مانند اشتباهات املائی، اختصار و ترجمه در درج اطلاعات وابستگی سازمانی پدیدار شده و بدین ترتیب برای سازمانی واحد، بیش از یک الگوی نگارشی پدید می‌آید (تاشکین و آل^۱، ۲۰۱۳).

اثر بخشی بازیابی زمانی حاصل می‌شود که تعداد مدارک مرتبط بازیابی شده با نیاز کاربر کافی باشد. یا به عبارتی نیاز کاربر هر چه بیشتر و بهتر برآورده گردد (ستوده و هنرجویان، ۱۳۹۱). نبود یکدستی در نگارش نام سازمانی، سبب بروز دشواری‌هایی در بازیابی مدارک متعلق به مؤسسه‌ای واحد در پایگاه‌های استنادی می‌شود که خود می‌تواند بر جامعیت نتایج بازیابی تأثیر بگذارد زیرا کاربر نهایی ممکن است در بازیابی بعضی مدارک، با وجود قراردادن آن‌ها در پایگاه مورد بررسی، ناموفق باشد؛ به این دلیل که کاربر ممکن است با کلیدواژه‌ای دارای املائی متفاوت از آنچه در سیستم وجود دارد، به جستجو بپردازد. از آنجا که در بسیاری از پایگاه‌های استنادی، تأثیر صورت‌های مختلف نگارشی یک سازمان بهنجار نشده است، کاربران ناگزیر به استفاده از فرمول‌های جستجوی پیچیده‌تر می‌باشند. آشکار است که جامعیت چنین جستجویی مستلزم اطلاع کاربران از همه تنوع‌های نگارشی وابستگی سازمانی مورد نظر و نیز آگاهی از نقش عملگرهای بولی در بازیابی اطلاعات و همچنین برخورداری از دقت و حوصله کافی است که با توجه به اصل کم‌ترین کوشش، در بیشتر موارد چنین راهکارهایی نادیده گرفته شده و در نتیجه حجم وسیعی از مدارک مرتبط مورد نیاز موجود در سیستم در اختیار کاربر قرار نمی‌گیرد.

با توجه به این مسئله که پژوهشگران شاغل در سازمان‌ها و مراکز پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در تولید منابع علمی کشور سهم قابل توجهی دارند و با در نظر گرفتن نابسامانی‌هایی که در درج وابستگی سازمانی در پایگاه تامسون رویترز به چشم

می‌خورد، بالطبع پژوهشگران این سازمان‌ها از آن مستثنا نیستند. بنابراین، شناسایی علل این‌گونه آشفتگی‌ها و کمک به رفع آن‌ها و نشان دادن تأثیر عدم یکدستی‌ها در جامعیت نتایج، اجتناب ناپذیر به نظر می‌رسد.

پیشینه پژوهش

اکبری‌نژاد (۱۳۷۶) با اشاره به اینکه نظام‌های رایانه‌ای ذخیره و بازیابی اطلاعات کتاب‌شناختی فارسی از نظر فاصله میان واژه‌ها و عبارت‌ها مشکل دارند، بیان می‌کند که این مشکل بر جامعیت مطلوب یا سرعت جستجو تأثیر منفی دارد.

چالش‌های ریخت‌شناسی زبان فارسی در بازیابی اطلاعات از جستجوگرهای گوگل، یاهو و آلتاویستا توسط «عبداللهی نورعلی» (۱۳۸۶) بررسی شده است. نتایج حاکی از آن است که هیچ‌یک از آن‌ها، چالش‌های زبان‌شناختی فارسی را به منظور بهبود کاوش مورد توجه قرار نداده‌اند.

«گل‌تاجی و بذرگر» (۱۳۸۹) مشکلات ریخت‌شناسی زبان فارسی را در سه پایگاه اطلاعاتی مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری، پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران و جهاد دانشگاهی بررسی کرده و نشان داده‌اند که چالش‌های شناخته‌شده زبان فارسی، تأثیر بسیاری بر بازیابی اطلاعات در هر یک از این سه پایگاه دارد. «ستوده و هنرجویان» (۱۳۹۱) در مطالعه خود بیش از ۴۰ دشواری نگارشی درباره جستجو و بازیابی اطلاعات فارسی را ذکر کرده و بیان داشتند که این گونه‌گونی نگارشی به نایکدستی و تطور بسیار در نگارش فارسی می‌انجامد که می‌تواند بر روی اثربخشی بازیابی به‌ویژه از منظر کاهش دقت یا ریزش کاذب و نیز کاهش جامعیت بازیابی تأثیر بگذارد.

«ستوده و هنرجویان» (۱۳۹۳) در پژوهشی تنوع الگوهای نگارش فارسی و تأثیر آن را بر جامعیت بازیابی اطلاعات بررسی کردند و با تحلیل هفت چالش نگارشی بر روی پیکره همشهری دریافتند که نگارندگان متون پیکره به‌طور کلی تمایل به حذف یا جایگزینی

نویسه‌های چالشی دارند. همچنین نتایج نشان داده است به دلیل گرایش به ساده‌نگاری نگارندگان، الگوی نگارشی آنان با دستور خط مصوب فرهنگستان انطباق ندارد. «جیمز کانتراز، روییز پرز، دلگادو لویز کوزار»^۱ (۲۰۰۲) تنوع‌های نگارشی نام‌های افراد به زبان اسپانیایی در نمایه استنادی علوم، مدلاین و پایگاه اسپانیایی پزشکی^۲ را بررسی کردند. نتایج نشان داد سهم نویسندگان با بیش از یک نام در نمایه استنادی علوم، مدلاین و پایگاه اسپانیایی پزشکی به ترتیب ۴۸/۱، ۵۰/۷ و ۶۹٪ است. نتایج همچنین حاکی از آن است که با افزایش تعداد تنوع نگارشی، تعداد مدارک بازیابی شده زیر هر تنوع کاهش می‌یابد. «حسن زاده اسفنجانی و دیگران» (۱۳۸۷) با بررسی تحلیلی تولیدات علمی ایران در حوزه علوم پزشکی به روش علم‌سنجی از طریق پایگاه استنادی web of Science طی سی سال نشان دادند که نام دانشگاه‌ها در این پایگاه با اسامی گوناگونی ثبت شده است و این گوناگونی سبب پیچیدگی و عدم بازیابی اطلاعات مناسب می‌شود. دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و دانشگاه علوم پزشکی تهران به ترتیب با ۳۸، ۳۴، ۲۷ و ۲۱ صورت نوشتاری مختلف در پایگاه SCEI نمایه شده‌اند.

«اسکروچی و همکاران» (۱۳۸۸) در مطالعه خود بیان داشتند که نمایه شدن دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران در پایگاه web of Science با اسامی گوناگون سبب عدم رؤیت نام دانشگاه‌های ایران در رتبه‌بندی‌های معتبر جهانی شده است. دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران، شیراز، ایران، اصفهان، شهید بهشتی و تبریز به ترتیب با ۲۱، ۲۰، ۱۸، ۲۷، ۳۴ و ۲۱ تنوع نگارشی نام در نمایه استنادی علوم گسترش یافته، نمایه شده‌اند.

«گل تاجی و علی نژاد چمازکتی» (۱۳۹۰) ضمن نشان دادن صورت‌های مختلف نوشتاری برای هریک از دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در دوره

1. Jimenez-Contreras, Ruiz-Pérez, & Delgado-Lopez-Cozar

2. Índice Médico Español

زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۹، یک صورت نوشتاری را برای هردانشگاه براساس وب‌سایت آن دانشگاه برگزیدند و پیشنهاد کردند که نویسندگان و پژوهشگران از این پس، با به‌کارگیری آن صورت، یک‌دست عمل کنند.

«دهقان، محمودی و قاسم‌پور» (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با عنوان «مدارک نمایه‌شده محققان دانشگاه علوم پزشکی شیراز با آدرس وابستگی سازمانی غیراستاندارد در Scopus و web of science» ۷۶۱ مدرک نمایه‌شده پژوهشگران این دانشگاه با وابستگی سازمانی غیراستاندارد را تا پایان دسامبر ۲۰۱۱ بررسی کردند. نتایج نشان داد روند رشد این مدارک تا سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ صعودی و پس از آن نزولی بوده است. آنها همچنین بیان داشتند که تعداد قابل ملاحظه مدارک با آدرس وابستگی سازمانی غیراستاندارد نیاز به سیاست‌گذاری دقیق و صحیح برای یکپارچه‌سازی نام سازمانی دانشگاه و اطلاع‌رسانی دقیق به پژوهشگران برای پیشگیری از ادامه این روند را نمایان می‌سازد. «امین‌پور^۱ و همکاران» (۲۰۱۰) مقاله‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی تیب یک کشور در نمایه استنادی علوم گسترش یافته را از سال ۱۹۸۶ تا ۲۰۰۷ بررسی کردند. نتایج این پژوهش حاکی از تنوع بالا در اعلام وابستگی سازمانی پژوهشگران دانشگاه‌های مورد مطالعه بود. دانشگاه علوم پزشکی تهران با ۸۸ نوع آدرس وابستگی سازمانی متفاوت، بیشترین تعداد تنوع را داشت و دانشگاه‌های علوم پزشکی اصفهان و ایران به ترتیب با ۷۳ و ۲۵ مورد تنوع در نگارش وابستگی سازمانی، رتبه‌های بعدی را به خود اختصاص داده بودند.

«فلاحتی قدیمی فومنی، گل‌تاجی و پرتو»^۲ (۲۰۱۳) به بررسی ترجمه‌های متناقض وابستگی سازمانی دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در پایگاه web of science طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۹ پرداختند و آن را به عنوان خطری که روی رتبه ایران تأثیرگذار است، معرفی کردند. نتایج حاکی از آن است که سرنام، غلط املائی،

1. Aminpour

2. FalahatiQadimiFumani, Goltaji, Parto

اختصار، فاصله‌گذاری، جایگشت نحوی، تشدید، کسره اضافه، از مهم‌ترین دلایل تنوع نگارشی وابستگی سازمانی دانشگاه‌های مورد بررسی است.

«تاشکین و آل» (۲۰۱۳) در پژوهشی نام‌های بیمارستان‌های ترکی در نمایه استنادی علوم در دوره زمانی ۱۹۲۸ تا ۲۰۰۹ در پایگاه تامسون رویترز را بررسی کردند. آن‌ها دریافتند که ۶۵ بیمارستان منحصربه‌فرد با صورت‌های مختلف نگارشی در بخش آدرس نمایه‌های استنادی ذکر شده است. همچنین از دیگر یافته‌های پژوهش می‌توان به دلایل اشتباه‌های نوشتاری که اغلب شامل املاهای نادرست، اختصار و خطاهای ترجمه‌ای بوده است، اشاره نمود.

«تاشکین و آل» (۲۰۱۴) انتشارات کشور ترکیه را در دوره زمانی ۱۹۲۸ تا ۲۰۰۹ در پایگاه تامسون رویترز بررسی کردند. نتایج نشان داد عمده مشکلات استانداردنویسی وابستگی سازمانی نویسندگان به دلیل املا، خطای نمایه‌سازی و ترجمه است که همگی نه تنها تأثیر منفی روی رؤیت‌پذیری بین‌المللی دارد، بلکه سبب می‌شود مطالعات کتاب‌سنجی بر پایه وابستگی‌های سازمانی غیرقابل اعتماد انجام شود و رتبه‌بندی دانشگاه‌ها نادرست باشد. آنها در مطالعه خود به کمک نرم‌افزار Nooj و ساخت الگوریتمی، تلاش کردند تا صورت‌های مختلف پرتولیدترین دانشگاه ترکیه یعنی HacettepeUniv را تشخیص دهند و آن را یکدست کنند.

مرور پیشینه‌ها نشان می‌دهد چالش‌های ریختی در پایگاه‌های فارسی و موتورهای جستجوی عمومی و همچنین تأثیر آنها بر بازیابی اطلاعات، تأیید شده است. همچنین عدم یکدستی نویسندگان در نگارش وابستگی سازمانی و نام نویسندگان در پایگاه‌های استنادی نیز نشان داده شده است. پژوهش‌هایی تعداد ثبت صورت‌های مختلف نگارشی برای دانشگاه‌های مختلف را بررسی و پس از شناسایی عواملی که سبب این‌گونه واگرایی‌ها می‌شوند، تلاش کرده‌اند تا برای یکدست کردن صورت‌های مختلف نگارشی سازمانی واحد گام بردارند. لذا با توجه به این مسئله که تاکنون پژوهشی تأثیر این عدم یکدستی در ثبت نام مؤسسه‌ها در پایگاه‌های استنادی را بر جامعیت نتایج مورد

مطالعه قرار نداده است، ضروری است که این مسئله بررسی شود تا میزان واگرایی در نگارش وابستگی سازمانی و اثرگذاری آنها بر جامعیت نتایج آشکار گردد.

هدف های پژوهش

پژوهش حاضر می‌کوشد تا هدف‌های زیر را محقق سازد:

- ۱- شناسایی عواملی که سبب واگرایی در نگارش نام سازمان‌ها و مراکز پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری شده‌اند.
- ۲- تعیین تأثیر واگرایی در نگارش صورت‌های مختلف نگارشی بر جامعیت نتایج بازیابی شده.

پرسش‌های پژوهش

- ۱- چه عواملی سبب واگرایی در نگارش نام سازمان‌ها و مراکز پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری شده‌اند؟
- ۲- واگرایی در درج صورت‌های مختلف نگارشی نام سازمان‌ها و مراکز پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری چه تأثیری بر جامعیت نتایج دارد؟

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع کاربردی است و به روش پیمایشی انجام شده است. جامعه پژوهش حاضر را کلیه مدارک نمایه شده پژوهشگران سازمان‌ها و مراکز پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶ م، تشکیل می‌دهند. به منظور یافتن تولیدات علمی سازمان‌های مورد نظر، با جستجوی ایران در نام کشور و انتخاب دوره زمانی مورد نظر (cu=IRAN and py=2000-2016) به تمام پرونده‌های علمی ایران در دوره زمانی مورد نظر دست یافتیم. سپس با استفاده از گزینه آنالیز و انتخاب براساس مؤسسه، نام کلیه دانشگاه‌ها، مؤسسه‌ها، سازمان‌ها و مراکز پژوهشی که در پرونده‌های علمی ایران سهمیه بوده‌اند، مشخص شد و در مرحله بعد با جستجو در سایت وزارت

علوم، تحقیقات و فناوری، سازمان‌ها و مراکز پژوهشی وابسته به این وزارتخانه شناسایی شدند. در گام بعدی، تک‌تک آنها با کلیدواژه‌های مختلف در فایل خروجی از پایگاه web of science مورد جستجو قرار گرفت و صورت‌های مختلف نوشتاری همراه با تعداد مدارک نمایه شده با هر صورت استخراج و در فایل اکسل ذخیره شد. در مواردی که نسبت به هر صورت نوشتاری اطمینان حاصل نمی‌شد، با صرف وقت و جستجوی نویسندگان در محیط وب و وب‌سایت سازمان‌های مورد نظر، از درستی لحاظ نمودن آن صورت نوشتاری اطمینان حاصل شد. سپس با استفاده از آمار توصیفی، فراوانی صورت‌های نوشتاری برای هر مؤسسه تعیین و در مرحله بعد دلایل این یکدست نبودن بیان و جامعیت نتایج بررسی گردید.

باتوجه به اینکه امکان محاسبه جامعیت به دلیل ندانستن تعداد دقیق نتایج مرتبط به یک پرسش در پایگاه اطلاعاتی وجود ندارد، برای به دست آوردن جامعیت نسبی از فرمولی که «کلارک و ویلت» در سال ۱۹۹۷ (نقل در شافی و رادر، ۲۰۰۵؛ دمرچی‌لو و زین‌العابدینی ۱۳۸۹) برای محاسبه جامعیت پنج موتور جستجو در محیط وب به کار بردند استفاده می‌شود که به صورت زیر است:

$$\text{جامعیت نسبی} = \frac{\text{جمع تعداد مدارک باز یابی شده مرتبط توسط هر پایگاه}}{\text{جمع مدارک باز یابی شده مرتبط توسط کلیه پایگاه‌های مورد مطالعه}}$$

بدین ترتیب که اگر یک مصداق دو شکل نوشتاری a و b داشته باشد و نتایج باز یابی آن a_1 و b_1 باشد، در آن برای مواردی که با هم هم پوشانی ندارد، جامعیت نسبی شکل نوشتاری a از تقسیم a بر $a_1 + b_1$ به دست می‌آید و مواردی که در تعداد رکوردهای باز یابی شده هم پوشانی وجود دارد، برای مثال اگر هم پوشانی بین a_1 و b_1 را c بنامیم، جامعیت نسبی a_1 از تقسیم a_1 بر $a_1 + c$ به دست می‌آید.

برای هر صورت نوشتاری با استفاده از جعبه جستجوی پیشرفته web of science تک تک صورت‌ها جستجو شد و تعداد نتایج باز یابی شده برای هر صورت نوشتاری گردآوری گردید. سپس کلیه صورت‌های نوشتاری هر سازمان با هم ترکیب و نتایج باز یابی شده دوباره یادداشت شد. از «جامعیت نسبی» برای محاسبه جامعیت نتایج

هریک از صورت‌های نوشتاری استفاده شد. برای نشان دادن تأثیر صورت‌های مختلف نگارشی روی جامعیت نتایج بازیابی شده، پس از کدگذاری سازمان‌ها و صورت‌های نگارشی نام هر سازمان، از آزمون ناپارامتریک کروسکال والیس استفاده شد.

یافته‌ها

اسامی سازمان‌ها و مراکز پژوهشی دارای تولیدات علمی در دوره زمانی مورد بررسی در پایگاه تامسون رویترز در جدول ۱ همراه با تعداد صورت‌های مختلف ثبت شده به ترتیب نزولی نشان داده شده است. براساس داده‌های موجود در این جدول، در مجموع ۴۰۳ صورت نگارشی برای ۲۵ سازمان مورد بررسی مشاهده شد. به عبارتی، به طور میانگین ۱۶ صورت نوشتاری برای هر سازمان ثبت شده است. برای بعضی از مؤسسه‌ها به نسبت سایرین، واگرایی نگارشی بیشتری دیده شده است. به طور مثال، پژوهشگاه دانش‌های بنیادی، پژوهشگاه ملی مهندسی ژنتیک و زیست فناوری و پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران به ترتیب با ۱۰۳، ۴۷ و ۳۵ صورت نگارشی گوناگون، بیشترین تعداد واگرایی را به خود اختصاص داده‌اند. در مقابل، بعضی مؤسسات از جمله مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، موزه علوم و فناوری جمهوری اسلامی ایران تنها با یک صورت نگارشی در انتهای جدول قرار گرفته‌اند. در ۱۲ مورد، تعداد صورت‌های نگارشی ثبت شده دورقمی (عددی بین ۱۰ تا ۱۰۳) و در ۱۳ مورد این تعداد تک‌رقمی (عددی بین ۱ تا ۹) بوده است.

جدول ۱. نام مؤسسات بررسی شده همراه با ذکر نوع و فراوانی صورت‌های

مختلف نگارشی آنها و نام پذیرفته شده برای هر یک

ردیف	نام مؤسسه	نام پذیرفته شده	تعداد	نوع
۱	پژوهشگاه دانش‌های بنیادی	INST RES FUNDAMENTAL SCI IPM	۱۰۳	پژوهشگاه
۲	پژوهشگاه ملی مهندسی ژنتیک و زیست فناوری	NATL INST GENET ENGN BIOTECHNOL	۴۷	پژوهشگاه
۳	پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران	IRAN POLYMER PETROCHEM INST	۳۵	پژوهشگاه
۴	مؤسسه پژوهشی علوم و فناوری رنگ و پوشش	INST COLOR SCI TECHNOL	۳۱	پژوهشگاه

ردیف	نام مؤسسه	نام پذیرفته شده	تعداد	نوع
۵	پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله	INT INST EARTHQUAKE ENGN SEISMOL	۲۳	پژوهشگاه
۶	پژوهشگاه مواد و انرژی	MAT ENERGY RES CTR	۲۰	پژوهشگاه
۷	مرکز تحقیقات نجوم و اختر فیزیک مراغه	RIAAM	۲۰	مرکز
۸	پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی و علوم جزی	IRANIAN NATL INST OCEANOLOG ATMOSPHER SCI	۱۸	پژوهشگاه
۹	پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران	CHEM CHEM ENGN RES CTR IRAN	۱۷	پژوهشگاه
۱۰	سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران	IRANIAN RES ORG SCI TECHNOL	۱۵	پژوهشگاه
۱۱	پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران	IRANIAN RES INST INFORMAT SCI TECHNOL IRANDOC	۱۰	پژوهشگاه
۱۲	پژوهشکده علوم و صنایع غذایی	RES INST FOOD SCI TECHNOL	۱۰	پژوهشکده
۱۳	پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	INST HUMANITIES CULTURAL STUDIES	۸	پژوهشگاه
۱۴	بنیاد دانشنامه‌نگاری ایران	IRANIAN INST ENCYCLOPEDIA RES	۷	مرکز
۱۵	پژوهشگاه هوا فضا	AEROSP RES INST	۶	پژوهشگاه
۱۶	پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی	SPORT SCI RES CTR	۶	پژوهشگاه
۱۷	مؤسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور	NATL POPULAT STUDIES COMPREHENS MANAGEMENT INST	۶	پژوهشگاه
۱۸	پایگاه استنادی علوم جهان اسلام	ISLAMIC WORLD SCI CITAT CTR ISC	۵	مرکز
۱۹	مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور	NATL RES INST SCI POLICY	۴	مرکز
۲۰	مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری	REG INFORMAT CTR SCI TECHNOL	۴	مرکز
۲۱	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)	SAMT ORG	۳	مرکز
۲۲	مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران	IRANIAN INST PHILOSOPHY	۲	پژوهشگاه
۲۳	مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی	INST RES PLANNING HIGHER EDUC	۱	پژوهشگاه
۲۴	پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی	IRANIAN INST SOCIAL CULTURAL STUDIES	۱	پژوهشکده
۲۵	موزه علوم و فناوری جمهوری اسلامی ایران	IRAN SCI TECHNOL MUSEUM IRSTM	۱	مرکز

در ادامه به مهم‌ترین عواملی که سبب عدم یکدستی و واگرایی در نگارش نام سازمان‌های مورد بررسی شده‌اند، اشاره می‌شود.

۱- سرنام‌ها: بسیاری از نویسندگان به جای استفاده از نام کامل وابستگی سازمانی، برای درج وابستگی سازمانی از سرنام سازمان متبوع خود استفاده کردند. برخی دیگر از نویسندگان همزمان اقدام به نگارش نام کامل سازمان همراه با سرنام مربوط کرده بودند که این خود سبب افزایش واگرایی در نگارش وابستگی سازمانی می‌شود. جدول ۲ نام

مؤسسه همراه با سرنام‌های استفاده شده را نشان می‌دهد.

جدول ۲. نام مؤسسه و سرنام‌های استفاده شده

ردیف	نام مؤسسه	سرنام
۱	پژوهشگاه دانش‌های بنیادی	IPM
۲	پژوهشگاه ملی مهندسی ژنتیک و زیست فناوری	NIGEB
۳	پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران	IPPI
۴	مؤسسه پژوهشی علوم و فناوری رنگ و پوشش	ICST
۵	پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله	IIEES
۶	پژوهشگاه مواد و انرژی	MERC
۷	مرکز تحقیقات نجوم و اختر فیزیک مراغه	RIAAM
۸	پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی و علوم جوی	INIOAS
۹	پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران	CCERCI
۱۰	سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران	IROST
۱۱	پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران	IRANDOC
۱۲	پژوهشکده علوم و صنایع غذایی	RIFST
۱۳	پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	IHCS
۱۴	پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی	SSRC
۱۵	پایگاه استنادی علوم جهان اسلام	ISC
۱۶	مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور	NRISP
۱۷	مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری	RICEST
۱۸	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)	SAMT

چنان‌که در جدول ۲ نشان داده است، پژوهشگران ۱۸ سازمان از ۲۵ سازمان مورد بررسی، برای نگارش وابستگی سازمان خود از سرنام استفاده کرده‌اند. بررسی‌ها حاکی از آن است که از ۴۰۳ صورت نوشتاری به‌کارگرفته شده برای سازمان‌های مورد بررسی، در بیش از یک چهارم موارد، استفاده از سرنام به چشم می‌خورد. از آنجا که پژوهشگران برای درج نگارش سازمانی آزادانه عمل و هر کدام یک مورد را برای نگارش انتخاب می‌کنند،

این آشفتگی‌ها و عدم استاندارد نویسی در نگارش منجر به خلق صورت‌های مختلف نگارشی برای یک سازمان واحد می‌شود.

۲- غلط‌آملائی: یکی از مواردی که به ایجاد صورت‌های مختلف نگارشی برای یک سازمان واحد منجر می‌شود، اشتباهات املائی در نگارش وابستگی سازمانی توسط نویسندگان است. بیشتر پژوهشگران، نسبت به نگارش و ویرایش مقاله‌های خود حساس بوده و با دقت نظر تلاش می‌کنند تا آثار پژوهشی تولید شده حتی الامکان از هرگونه خطا مصون باشد، اما در نگارش وابستگی سازمانی این حساسیت مشاهده نمی‌شود. علت آن را شاید بتوان مشغله پژوهشگران و اختصاص ندادن زمان کافی برای جستجو جهت واری و وابستگی سازمانی، اعتماد به نویسندگان همکار و دانشجویان در درج وابستگی سازمانی و یا نبود ویراستارانی آشنا به زبان فارسی و انگلیسی در نشریات برای بررسی و رفع این‌گونه خطاها بیان نمود. جدول ۳ نمونه‌هایی از غلط‌های املائی مشاهده شده در ثبت نام پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران را نشان می‌دهد. عمده غلط‌های املائی که سبب واگرایی در نگارش وابستگی سازمانی مؤسسه‌های مورد بررسی و از جمله این پژوهشگاه شده‌اند، عبارتند از: درج و یا حذف نویسه، اشتباه در نگارش و همچنین جابه‌جایی حروف. چنان‌که در جدول قابل مشاهده است، برخی خطاها تنها با یک بار بررسی و نگاه عمیق‌تر توسط نویسندگان به راحتی قابل شناسایی بوده است. به عنوان مثال، در موردی که IRON POLYMER PETROCHEM INST به جای IRAN POLYMERPETROCHEM INST ثبت شده است، تنها با یک جستجوی ساده در محیط وب و صرف تنها چند دقیقه زمان توسط نویسندگان و در مرحله بعد توسط مسئولان نشریه، از خطای درج شده آگاهی می‌یافتند و قادر بودند نسبت به تصحیح آن قبل از انتشار مقاله اقدام کنند. از آنجا که بیشتر نشریات به وابستگی سازمانی ثبت شده توسط پژوهشگران اعتماد می‌کنند، مسئولیت نگارش اشتباه وابستگی سازمانی با خود نویسندگان و به خصوص نویسنده مسئول است. بنابراین، ضروری است پژوهشگران این مسئله را مدنظر قرار دهند و همان قدر که برای نگارش

مقالات با دقت و وسواس عمل می‌کنند، برای ثبت وابستگی سازمانی متبوع خود نیز دقت کافی داشته و در صورت نیاز از افراد مسلط به زبان انگلیسی برای برگرداندن و ترجمه و کنترل وابستگی سازمانی به انگلیسی بهره گرفته و یا از وب‌سایت سازمان استفاده کنند.

جدول ۳. نمونه‌هایی از غلط‌های املائی مشاهده شده در ثبت نام پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران

اشتباه املائی	نام ثبت شده
حذف نویسه O و درج فاصله	IRAN POLYMER PETR CHEM INST
حذف نویسه O	IRAN POLYMER PETRCHEM INST
درج P به جای O	IRAN POLYMER PETRPCHEM INST
درج N به جای M	IRAN POLYMER PETROCHEN INST
درج A به جای E	IRAN POLYMER PETROCHAM INST
درج E به جای R	IRAN POLYMER PETEOCHEM INST
جابجایی نویسه های R و T	IRAN POLYMER PERTOCHEM INST
درج N پس از M	IRAN POLYMNER PETROCHEM INST
درج O به جای A	IRON POLYMER PETROCHEM INST

۳- اختصار: بررسی‌ها نشان می‌دهد نویسندگان از اختصارهای گوناگون برای یک واژه واحد استفاده می‌کنند. در طول زمان، صورت‌های اختصاری به کار گرفته شده به نظر نامأنوس شده و صورتی دیگر جایگزین می‌شود. به عنوان مثال، استفاده از ENGN, ENG به جای ENGINEERING و یا BIOTECHNOL, BIOT, BIOL, BIOTECH برای واژه BIOTECHNOLOGY تنها نمونه‌هایی از اختصارهای به کار گرفته شده توسط پژوهشگران است. در جدول ۴ نیز تعدادی از این گونه آشفتگی‌ها که ریشه در به کارگیری

اختصار دارد، نشان داده شده است.

جدول ۴. نمونه‌هایی از آشفتگی‌ها در نگارش نام وابستگی سازمانی که ریشه در استفاده از اختصار دارد

واژه	نمونه اختصارهای استفاده شده
BIOTECHNOLOGY	BIOTECHNOL, BIOT, BIOL, BIOTECH
ORGANIZATION	ORG, ORGAN
CENTER	CTR, CNTR
THEORETICAL	THEORET, THEOR, THEO, THEOL
ENGINEERING	ENGN, ENG
PETROCHEMICAL	PETROCHEM, PETR

۴

- جابه‌جایی کلمات: مطالعه صورت‌های مختلف نگارشی نشان می‌دهد ترتیب در نگارش کلمات نیز می‌تواند باعث واگرایی در نگارش وابستگی سازمانی شود. لذا NATL INST BIOTECHNOL و INST GENET ENGN BIOTECHNOL در پایگاه استنادی دو موجودیت جدا در نظر گرفته می‌شوند. در این مورد تنها دو واژه GENET و BIOTECHNOL به لحاظ ترتیب به جای یکدیگر قرار گرفته‌اند. در مواردی که تعداد کلماتی که در موقعیت‌های متفاوت قرار می‌گیرند بیشتر باشد، مسلماً تعداد صورت‌های نگارشی بیشتری به وجود می‌آید.

۵- فاصله‌گذاری: تنوع در فاصله‌گذاری، یکی دیگر از عواملی است که سبب ایجاد واگرایی در ثبت نام وابستگی سازمانی توسط پژوهشگران می‌شود. همان‌طور که این مسئله در زبان فارسی به صورت پیوسته‌نویسی، جدا‌نویسی و سرهم‌نویسی مطرح شده و سبب ایجاد سه‌شکل نوشتاری متفاوت برای کلمه‌ای واحد می‌شود، در پایگاه‌های انگلیسی‌زبان نیز این مسئله سبب می‌شود صورت‌های مختلف نگارشی برای یک سازمان واحد به وجود بیاید. به عنوان مثال واژه BIOTECHNOL در پژوهشگاه NATL

INST GENET ENGN BIOTECHNOL به صورت BIO TECHNOL نیز نگارش شده است و یا واژه «ایران داک» به دو صورت با فاصله و بدون فاصله IRANDOC و IRAN DOC ثبت شده است. لذا در زمانی که به مدارک ثبت شده با یک صورت نوشتاری جستجو کنیم، مدارکی که ذیل صورتی دیگر نمایه شده‌اند بازیابی نشده و تعدادی از نتایج مرتبط از دست می‌رود.

۶- تغییر نام سازمان‌ها: بررسی‌های صورت گرفته حاکی از آن است که نام برخی سازمان‌ها در طی دوره مورد بررسی تغییر کرده است. همین تغییر نام‌ها برای یک سازمان، سبب پیدایش الگوهای نگارشی متفاوت شده است. به طور مثال، پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی و علوم جوی از جمله مؤسسه‌هایی هستند که در دوره زمانی مورد نظر با تغییر نام مواجه شده‌اند. بنابراین تغییر نام مؤسسه‌ها روی نگارش وابستگی سازمانی توسط پژوهشگران تأثیر به‌سزایی دارد. به علاوه ارتقای سازمان‌ها از پژوهشگاه به پژوهشگاه و تبدیل آنها از مؤسسه‌ای ملی به بین‌المللی نیز خود به نوعی در بحث تغییر نام قرار می‌گیرد که موارد مطرح شده سبب واگرایی در نگارش وابستگی سازمانی می‌شود. به علاوه، با تغییر نام سازمان‌ها، ارتقای آنها از سطح پژوهشگاه به پژوهشگاه و همچنین تبدیل آنها از سازمانی ملی به بین‌المللی، بالطبع سرنام‌های استفاده شده نیز با تغییراتی همراه شده که خود نیز صورت‌های نگارشی جدیدی را پدید می‌آورد.

به عنوان مثال، مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران به «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران» تغییر نام داده است، لذا برخی تولیدات علمی با نام قبلی و برخی با نام جدید ثبت شده‌اند. شایان ذکر است، اگرچه تغییر نام صورت گرفته است، اما پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران هنوز با نام ایران داک که پیشتر به عنوان سرنامی برای مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران Iranian Research Institute for Scientific Information (and Documentation) استفاده می‌شده است، شناخته می‌شود. این مورد برای پژوهشگاه دانش‌های بنیادی نیز صادق است زیرا این پژوهشگاه قبلاً با نام مرکز

تحقیقات فیزیک نظری و ریاضیات با سرنام IPM شناخته می‌شده است، اما هنوز سرنام IPM برای این پژوهشگاه نیز استفاده شده و در وب‌سایت پژوهشگاه نیز سرنام IPM به همراه نام جدید پژوهشگاه به چشم می‌خورد. جدول ۵ نیز نمونه‌هایی از وابستگی‌های درج شده توسط پژوهشگران را که حاکی از تغییر نام مؤسسه‌هاست، نشان می‌دهد.

جدول ۵. نمونه‌هایی از وابستگی‌های درج شده توسط پژوهشگران که

ریشه در تغییر نام مؤسسه‌های مورد بررسی دارد

IRANIAN NATL INST OCEANOGR INIO, IRANIAN NATL INST OCEANOGR, INIOAS, INIO	پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی و علوم جزی (مؤسسه ملی اقیانوس‌شناسی)
IRANIAN INFORMAT DOCUMENTAT CTR, IRANIAN INFORMAT DOCUMENTAT CTR, IRANDOC	پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران)
NATL POPULAT RES COMPREHENS MANAGEMENT INST, POPULAT STUDIES RES CTR ASIA PACIFIC	مؤسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور (مرکز مطالعات و پژوهش‌های جمعیتی آسیا و اقیانوسیه)

۷- رعایت نکردن الگوی واحد در نگارش: مطالعه حاضر نشان داد برخی پژوهشگران

در درج وابستگی سازمانی از الگوی واحدی پیروی نمی‌کنند. به‌طورمثال، برخی محققان به‌طور مستقیم نام گروه پژوهشی‌ای را که در آن فعالیت می‌کنند، به‌عنوان وابستگی سازمانی درج و از ذکر نام مؤسسه خودداری می‌کنند. برخی دیگر، ابتدا نام وزارتخانه و سپس نام سازمان را ذکر می‌کنند. گروهی دیگر نیز ابتدا گروه پژوهشی‌ای که در آن فعالیت می‌کنند و سپس نام سازمان را ذکر می‌کنند. این‌گونه‌گونی در نگارش وابستگی سازمانی، باعث ایجاد واگرایی در نگارش وابستگی سازمانی می‌شود. از آنجا که در برخی موارد،

شناسایی نام مؤسسه اصلی مربوط غیرممکن است، بالطبع این محدودیت روی تعداد تولیدات مؤسسه و در نتیجه رتبه آن تأثیر منفی می‌گذارد. به‌طورمثال، RTC LTAN، KSIR EKAUQHTRAE، SER LOMSIES TCIDERP EKAUQHTRAE EKAUQHTRAE و RTC SER EKAUQHTRAE، RTC SER TNEMEGANAM و RTC SER NGNE همگی از پژوهشکده‌ها و مراکز پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله هستند که در بروندادهای علمی پژوهشگران این پژوهشگاه‌ها به‌عنوان وابستگی سازمانی درج شده‌اند. از آنجا که در پایگاه اطلاعاتی تامسون رویترز، سازمانی که در ابتدا ذکر شود به‌عنوان وابستگی سازمانی لحاظ می‌شود. هرکدام از این موارد باوجود اینکه ممکن است با پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله همراه شود، موجودیتی مستقل به‌شمار می‌آیند. این موارد برای سازمان‌هایی که زیرنام وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار داده شده‌اند نیز صادق است و آن مؤسسه‌ها زیرنام آن وزارتخانه نمایه می‌شوند. در مواردی نیز مشاهده می‌شود که نویسندگان اسم شهر و کشور را به وابستگی سازمانی اضافه می‌کنند که خود سبب می‌شود تعداد صورت‌های نوشتاری برای آن سازمان افزایش یابد.

برای پاسخگویی به آخرین پرسش پژوهش حاضر، ضمن شناسایی کلیه صورت‌های مختلف نگارشی برای هر سازمان، تعداد مدارک بازیابی شده برای هر صورت نگارشی جداگانه ثبت شده و سپس با استفاده از عملگر بولی or کلیه صورت‌های نگارشی اختصاص داده شده به سازمانی واحد با یکدیگر ترکیب و تعداد نتایج بازیابی مشخص گردید. سپس، با استفاده از این روش تعداد هم‌پوشانی‌ها کسر و جامعیت نسبی برای هر یک از وابستگی‌های سازمانی درج شده برای هر سازمان و مرکز پژوهشی محاسبه گردید. جدول ۶ صورت‌های نوشتاری موجود در پایگاه ecneics fo bew برای پایگاه استنادی علوم جهان اسلام همراه با تعداد مدارکی که برای هر صورت نوشتاری ثبت شده و تعداد مدارکی که برای هر کدام بازیابی می‌شوند و همچنین جامعیت نسبی هر صورت نوشتاری را نشان می‌دهد.

جدول ۶. صورت‌های نوشتاری درج‌شده برای پایگاه استنادی علوم جهان اسلام همراه با تعداد مدارک نمایه و بازیابی‌شده و جامعیت نسبی برای هرکدام

جامعیت نسبی	تعداد مدارک بازیابی شده	تعداد مدارک نمایه شده	صورت نوشتاری موجود در پایگاه web of science
۰/۴۱۱۷۶۵	۷	۷	ISLAMIC WORLD SCI CITAT CTR ISC
۰/۷۶۴۷۰۶	۱۳	۶	ISLAMIC WORLD SCI CITAT CTR
۰/۶۴۷۰۵۹	۱۱	۳	ISC
۰/۰۵۸۸۲۴	۱	۱	DEPT ISLAMIC WORLD SCI CITAT CTR ISC
۰/۰۵۸۸۲۴	۱	۱	Res Affairs ISC
	۱۷		تعداد مدارکی که از ترکیب کلیه صورت‌ها به دست می‌آید

چنان‌که در جدول ۶ قابل مشاهده است میزان نتایج بازیابی‌شده و جامعیت نتایج برای هر صورت نوشتاری متفاوت است و با جستجو توسط هر صورت نوشتاری، تعدادی از مدارک مرتبط دیگر بازیابی نشده و از دست می‌روند. بنابراین می‌توان بیان داشت که واگرایی در نگارش وابستگی سازمانی، روی جامعیت نتایج تأثیر منفی دارد. نتایج حاکی از آن است که تعداد نتایج بازیابی‌شده برای هریک از صورت‌های مختلف نگارشی با دیگری متفاوت است و واگرایی در نگارش وابستگی سازمانی روی جامعیت نتایج تأثیر منفی دارد؛ بدین معنا که با جستجوی یک نام واحد، تعدادی از مدارک که تحت سایر صورت‌ها ذخیره شده‌اند، بازیابی نمی‌شوند. از آنجا که هدف جستجوگران بازیابی مدارکی است که توسط یک سازمان خاص تولید شده‌اند، واضح و روشن است که تعداد زیادی از مدارک در جستجوی دست‌رفته و بازیابی نمی‌شوند. لذا می‌توان بیان داشت که واگرایی در نگارش وابستگی سازمانی توسط پژوهشگران بر روی جامعیت نتایج تأثیر منفی گذاشته است.

_____ بررسی عوامل واگرایی در نگارش وابستگی سازمان ها و مراکز پژوهشی و تأثیر آن ... / ۱۰۷

برای نشان دادن معناداری این تأثیر از آزمون آماری کروسکال والیس استفاده شده که در جدول ۷ قابل مشاهده است.

جدول ۷. نتایج آزمون کروسکال والیس برای نشان دادن معناداری تأثیر واگرایی نگارش

وابستگی سازمانی روی جامعیت نتایج

ردیف	سازمان	Sig	Chi square	df
۱	پژوهشگاه دانش های بنیادی	۰/۰۰۰	۱۶۳۳۵	۱۰۲
۲	پژوهشگاه ملی مهندسی ژنتیک و زیست فناوری	۰/۰۰۰	۳۲۵۷	۴۶
۳	پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران	۰/۰۰۰	۳۵۰۲	۳۴
۴	مؤسسه پژوهشی علوم و فناوری رنگ و پوشش	۰/۰۰۰	۹۱۱	۳۰
۵	پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله	۰/۰۰۰	۵۸۹	۲۲
۶	پژوهشگاه مواد و انرژی	۰/۰۰۰	۱۴۱۲	۱۹
۷	مرکز تحقیقات نجوم و اختر فیزیک مراغه	۰/۰۰۰	۹۲۸	۱۹
۸	پژوهشگاه ملی اقیانوس شناسی و علوم جوی	۰/۰۰۰	۴۶۰	۱۷
۹	پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران	۰/۰۰۰	۱۹۹۵	۱۶
۱۰	سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران	۰/۰۰۰	۸۸۷	۱۴
۱۱	پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران	۰/۰۰۰	۱۰۹	۹
۱۲	پژوهشگاه علوم و صنایع غذایی	۰/۰۰۰	۱۷۲	۹
۱۳	پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	۰/۰۰۴	۲۱	۷
۱۴	بنیاد دانشنامه نگاری ایران	۰/۰۰۱	۲۲	۶
۱۵	پژوهشگاه هوا فضا	۰/۰۰۰	۱۶۴	۵
۱۶	پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی	۰/۰۳۵	۱۲	۵
۱۷	مؤسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور	۰/۰۵۱	۱۱	۵
۱۸	پایگاه استنادی علوم جهان اسلام	۰/۰۰۰	۳۲	۴
۱۹	مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور	۰/۰۰۰	۲۰	۳
۲۰	مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری	۰/۰۰۰	۲۶	۳
۲۱	سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت)	۰/۱۳۵	۴	۲
۲۲	مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران	۰/۰۰۵	۸	۱

ردیف	سازمان	Sig	Chi square	df
۲۳	مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی	بدون واگرایی در نگارش		
۲۴	پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی	بدون واگرایی در نگارش		
۲۵	موزه علوم و فناوری جمهوری اسلامی ایران	بدون واگرایی در نگارش		

چنان که جدول ۷ نشان می‌دهد، در تمامی مؤسسه‌هایی که بیش از یک صورت مختلف نگارشی داشته‌اند، به جز مؤسسه مطالعات و مدیریت جامع و تخصصی جمعیت کشور و سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) تأثیر واگرایی در نگارش وابستگی سازمانی روی جمعیت نتایج به لحاظ آماری معنادار است ($sig < 0/0005$). برای سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها دو صورت نگارشی SAMT ORG و SAMT HQ ثبت شده است. از آنجا که واژه SAMT در هر دو مورد مشترک است، با جستجوی این کلمه هر دو صورت نگارشی بازیابی می‌شود.

بحث و نتیجه گیری

یافته‌ها حاکی از آن است که واگرایی‌های زیادی در نگارش وابستگی سازمان‌ها و مراکز پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ایران در پایگاه تامسون رویترز وجود دارد. این آشفتگی‌ها در ثبت نام وابستگی سازمانی می‌تواند به دلایل گوناگون از جمله اشتباهات املائی، فاصله‌گذاری، اختصار، سرنام، جابه‌جایی حروف، رعایت نکردن الگوی واحد در نگارش سلسله‌مراتبی سازمان و تغییر نام مؤسسه‌ها باشد. دلایل نبود یکدستی مؤید نتایج پژوهش‌های «فلاحتی قدیمی فومنی، گل تاجی، پرتو» (۲۰۱۳)، «امین پور و همکاران» (۲۰۱۰)، «تاشکین و آل» (۲۰۱۳ و ۲۰۱۴) است. از مجموع مواردی که آشفتگی نگارش وابستگی سازمانی را به همراه دارند، تغییر نام سازمان تنها موردی است که تقریباً در اختیار نویسندگان نیست، لذا می‌توان با صرف وقت و دقت

کافی، از بروز سایر اشتباهات و خطاها جلوگیری کرد و یا میزان آنها را به حداقل ممکن رساند.

یافته‌ها نشان می‌دهد احتمالاً به دلیل آشنانبودن برخی از نویسندگان با نام صحیح دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، مقاله‌های آنها در ذیل نشانی صحیح دانشگاه‌ها و مراکز متبوع خود نمایه نشده است و این واگرایی و نبود وحدت رویه در ثبت نام مراکز آموزشی و پژوهشی، به خصوص به زبان انگلیسی، جایگاه واقعی دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های کشور را در رتبه‌بندی‌های جهانی از جمله شانگهای و تایمز تنزل می‌دهد و مانع افزایش نمایانی سازمان‌ها و تولیدات آنها می‌شود. یکسان‌سازی اسامی دانشگاه‌ها به عنوان اولین گام جهت مطرح شدن آنها در جهان و رتبه‌بندی‌های معتبر شناخته می‌شود و مشاهده صورتی یکدست برای ثبت آدرس سازمانی روی اعتبار علمی و رتبه‌بندی بین‌المللی تأثیر گذاشته و بهره‌وری علمی واقعی آنها را نشان می‌دهد (زلفی‌گل، شیرینی و کیانی بختیاری، ۱۳۸۶؛ محمدحسن زاده اسفنجانی، ۱۳۸۷؛ امین‌پور و همکاران، ۲۰۱۰).

دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، مراکز پژوهشی، مؤسسه‌های تحقیقاتی و دیگر سازمان‌ها هویت خود را از نامی که انتخاب کرده‌اند، کسب می‌کنند. پراکندگی در صورت‌های نوشتاری نام سازمانی زیبنده نظام آموزشی عالی کشور نیست زیرا این مسئله نه تنها به سیستم‌های بازیابی اطلاعات ضربه زده و روی جامعیت تأثیر منفی می‌گذارد، بلکه سبب آسیب جدی به احراز جایگاه واقعی آن سازمان‌ها در عرصه رقابت علمی جهانی می‌شود (گل‌تاجی و علی‌نژاد، ۱۳۹۰). نتایج پژوهش حاضر نشان داد با جستجوی یک وابستگی سازمانی خاص، تعداد زیادی از مدارک که تحت سایر عناوین نمایه شده‌اند، بازیابی نشده و تعداد قابل توجهی از مدارک مرتبط برای هر سازمان از دست می‌رود. بازیابی جامع نتایج تنها در صورتی محقق می‌گردد که جستجوگران از کلیه صورت‌های نگارشی آگاهی داشته و از عملگرهای بولی و کاربرد آنها مطلع باشند. آن‌گاه با صرف وقت و دقت لازم به بازیابی جامع‌ترین نتایج نزدیک شوند.

با توجه به نقش اجتناب‌ناپذیر یک‌دستی صورت نوشتاری در جامعیت نتایج و در

نتیجه رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌ها و با عنایت به اینکه بودجه بعضی سازمان‌ها با توجه به تعداد انتشارات علمی آنها تعیین می‌گردد، ضروری است کلیه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مؤسسه‌های تحقیقاتی یک صورت نوشتاری واحد را برای خود در نظر بگیرند و ضمن افزایش آگاهی پژوهشگران و نویسندگان درخصوص شیوه نگارش صحیح وابستگی سازمانی، آنها را ملزم به استفاده و به‌کارگیری از آن صورت نوشتاری جهت درج در وابستگی سازمانی دانشگاه یا مؤسسه تحقیقاتی متبوع خود کنند. در غیر این صورت احتمال دارد هر یک از محققان سازمان به سلیقه خود عمل کنند و برحسب انتخاب خود، دست به نگارش وابستگی سازمانی، متفاوت از آنچه مدنظر سازمان است بزنند. برای کاهش این‌گونه آشفتگی‌ها، الزام پژوهشگران و نویسندگان به درج وابستگی سازمانی استاندارد تعیین شده توسط سیاست‌گذاران هر سازمان و درج آن در وب‌سایت و اطلاع‌رسانی به زیرمجموعه‌های آن سازمان و موازی با آن استفاده نشریات بین‌المللی از ویراستارانی آشنا به زبان فارسی برای اطمینان از نگارش صحیح نام وابستگی سازمانی به انگلیسی ضروری است. با نگاهی به وب‌سایت‌های سازمان‌های بررسی شده، مشاهده می‌شود که در برخی، نام کامل به همراه سرنام ذکر شده است. برای جلوگیری از آشفتگی بیشتر و حفظ یکدستی پیشنهاد می‌شود از طرف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، سیاست‌گذاران و زبان‌شناسانی تعیین و مسئولیت انتخاب نام پذیرفته شده و درج آن در وب‌سایت برعهده آنها گذاشته شود تا از تطور و تشتت جلوگیری شود. با بررسی صورت‌های نگارشی سازمان‌های مورد بررسی مشخص می‌شود که پژوهشگران از کلمات متفاوتی که معنای یکسانی را می‌رسانند، استفاده می‌کنند. به‌طورمثال از واژه retneC و etutitsnI به جای یکدیگر استفاده می‌شود، که موارد این‌چنینی نیز با انتخاب یک عنوان پذیرفته شده توسط شخصی واحد یکدست شده و دیگر مشاهده نمی‌شود. از دیگر راهکارهایی که به حفظ یکدستی کمک می‌کند، ایجاد مشوق‌ها و انگیزه‌ها و همچنین جریمه‌ها و بازدارنده‌هایی است که نویسندگان را ملزم به استفاده از یک وابستگی سازمانی واحد و استاندارد نماید. به‌عنوان مثال، اعضای هیئت علمی تنها در

صورتی که وابستگی سازمانی متنوع خود را منطبق با وب سایت سازمان ثبت کرده باشند، بتوانند درخواست ارتقا و یا دریافت گرند پژوهشی کنند و در مقابل، در صورتی که چنین عمل نکنند با محدودیت‌هایی روبه‌رو شوند. برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای پژوهشگران و دانشجویان تحصیلات تکمیلی و مطلع کردن آنها از اهمیت یکدست نویسی وابستگی سازمانی و آگاهی‌رسانی به آنها درباره اهمیت ثبت وابستگی سازمانی دقیق و کامل و یکدست برای هر سازمان در پژوهش‌های علمی از دیگر راهکارهایی است که کمک شایانی به کاهش تعداد واگرایی‌های نگارشی می‌کند.

در پژوهش حاضر به منظور پیشنهاد جهت حفظ یکدستی در ثبت نام وابستگی سازمانی توسط نویسندگان، صورت نوشتاری‌ای که بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است، به عنوان نام پذیرفته شده برای هر کدام از سازمان‌های مورد بررسی انتخاب شده است و پیشنهاد می‌شود نویسندگان و پژوهشگران با به‌کارگیری این صورت نوشتاری برای هر کدام از مؤسسه‌ها، یکدست‌تر عمل و از پراکندگی و واگرایی در نگارش نام وابستگی سازمانی جلوگیری کنند.

منابع

- اسکرچی، رقیه و دیگران (۱۳۸۸). «روند رشد مقالات علمی ایرانیان در حوزه‌های پزشکی طی سال‌های ۱۹۷۸-۲۰۰۷»، فصلنامه مدیریت سلامت، ۱۲ (۳۷): ۳۸-۲۹.
- اکبری نژاد، سعید (۱۳۷۶). «فاصله خالی میان واژه‌ها در ذخیره و بازیابی رایانه‌ای اطلاعات»، فصلنامه کتاب، ۲۹-۳۰: ۴۹-۵۶.
- دهقان، شیرین؛ زلیخا محمودی و محمد قاسم‌پور (۱۳۹۲). «مدارک نمایه‌شده محققان دانشگاه علوم پزشکی شیراز با آدرس وابستگی سازمانی غیراستاندارد در Science of Web و Scopus»، مدیریت اطلاعات سلامت، ۱۰ (۶): ۸۱۸-۸۱۰.
- دمرچیلو، منصوره و محسن حاجی زین‌العابدینی (۱۳۸۹). «مقایسه جامعیت نسبی پایگاه‌های فارسی زبان مگ‌ایران، پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (اس. آی. دی) و ایران مدکس در بازیابی اطلاعات حوزه دندانپزشکی»، فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۱۳ (۱): ۷۲-۵۳.
- زلفی گل، محمدعلی؛ مرتضی شیری و ابوالفضل کیانی بختیاری (۱۳۸۶). «اهمیت رعایت اصول نمایه‌سازی در مستندات علمی»، رهیافت، ۳۹: ۴۶-۳۷.

- ستوده، هاجر و زهره هنرجویان (۱۳۹۱). «مروری بردشواری‌های نگارش فارسی در محیط دیجیتال و تأثیرات آنها بر اثربخشی بازیابی اطلاعات»، کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۵(۴): ۹۲-۵۱.
- _____ (۱۳۹۳). «بررسی تنوع الگوهای نگارش فارسی و تأثیر آن بر جامعیت بازیابی اطلاعات: مطالعه موردی: پیکره همشهری»، کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۷(۲): ۵۰-۳۱.
- عبداللهی نورعلی، محمدصادق (۱۳۸۶). کندوکاو مسائل ریخت‌شناسی زبان فارسی در بازیابی اطلاعات از جستجوگرهای وب، پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه شیراز، شیراز.
- گل‌تاجی، مرضیه و سعیده بذرگر (۱۳۸۹). «بررسی مشکلات ریخت‌شناسی زبان فارسی در سه پایگاه اطلاعاتی مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری، پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران و جهاد دانشگاهی»، کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۳(۲): ۲۱۴-۱۹۱.
- گل‌تاجی، مرضیه و فاطمه علی‌نژاد چمازکنی (۱۳۹۰). مطالعه آشفستگی نگارش نام دانشگاه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در پایگاه تامسون رویترز و یکدست‌سازی نام آنها، شیراز: تخت جمشید، پایگاه استنادی علوم جهان اسلام.
- محمدحسن‌زاده اسفنجانی، حافظ و دیگران (۱۳۸۷). «بررسی تحلیلی تولیدات علمی ایران در حوزه علوم پزشکی به روش علم‌سنجی از طریق پایگاه استنادی Web of Science طی ۰۳ سال (۲۰۰۷-۱۹۷۸)». مجله علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی، ۲۰(۳): ۲۲۰-۲۱۲.
- Aminpour, F., Kabiri, P., Boroumand, M. A., Keshtkar, A. A., & Hejazi, S. S. (2010). Iranian Medical Universities in SCIE: evaluation of address variation. *Scientometrics*, 85(1), 53-63.
- Falahati Qadimi Fumani, M. R., Goltaji, M., & Parto, P. (2013). Inconsistent transliteration of Iranian university names: a hazard to Iran's ranking in ISI Web of Science. *Scientometrics*, 95(1), 371-384.
- Galvez, C., & Moya-Anego'n, F. (2006). The unification of institutional addresses applying parametrized finite-state graphs (P-FSG). *Scientometrics*, 69(2), 323-345.
- Galvez, C. & Moya-Anegón, F. (2007). Standardizing formats of corporate source data. *Scientometrics*, 70, 3-26.
- Jimenez-Contreras, E., Ruiz-Pérez, R., & Delgado-Lopez-Cozar, E. (2002). Spanish personal name variations in national and international biomedical databases: implications for information retrieval and bibliometric studies. *Journal Medical Library Association*, 90(4):411-430.
- Taşkın, Z., & Al, U. (2013). Institutional name confusion on citation indexes: The example of the names of Turkish Hospitals. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 73, 544-550.
- Taşkın, Z., & Al, U. (2014). Standardization problem of author affiliations in citation indexes. *Scientometrics*, 98(1), 347-368.